

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXXIX. Tuis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

& eius executio retractari debet.

2. Sententiâ latâ, tertius cuius interest, eius executionem impedire potest, debet tamen ante litem contestationem saltem summarie probare, quod suâ interfit.

3. Post attestaciones publicatas, possunt adhuc testes super eodem articulo inter easdem personas produci, si agatur de alio modo, & ad alium finem.

4. Testes producti & non plenè recepti in iudicio summario, in ordinario plenam fidem non faciunt, nullam, si contra ea dicant, que in summario deposuerant.

5. Dicta testium horum possunt cõmuni consensu partium approbari, ut plenâ fidem mereantur.

6. Testis, de cuius excommunicatione dubitatur, prius ad cautelam absolvendus, quam ad ferendum testimonium admittatur.

1. **Not. I.** Duæ sunt præcipuæ causæ, ob quas lata sententiâ nullius roboris est, & idè executio eius retractari debet. Prima, si lata sit post legitimè interpositâ appellationem, quandoquidem appellatio suspendit iurisdictionem iudicis à quo. Secunda, si lata sit iniuste v.g. ex falsis instrumentis. *l. ult. C. si ex falsis instrum.* ita notat *gl. hinc. verb. Appellationem.*

2. **Not. II.** Si sententiâ lata sit inter partes, tertius cuius interest, eius executionem impedire potest, sed antequâ admittatur ad iudiciû litisq; contestationem, in continenti probare debet saltem summarie ac leuiter, quod sua interfit, idq; procedit secundum *Innoc. hic. n. 1.* Si res à nemine possideatur, v.g. beneficiû (de quo contenditur) vacans sit, ut in casu huius capituli. At verò si res possessa fuisset ab vno; quæ alteri restitui deberet, tum executio sententiæ faciendâ esset, præstita prius indemnitate cautione illi, qui sua interesse ostendit, idq; ordinariè verum est; nõ itè si tertius ille hoc ipsum sua interesse summarie ostendat, ne possessio ad alium potentiorè transferatur, à quo postea difficilius recuperari queat, ut *Abbas hic notat n. 5. arg. c. Pisanis. 19. de restit. spoliat.* vide *Felinum hic,* & quæ dicuntur in *c. Cum super. 17. & c. pen. De sententiâ & re iudicatâ.*

3. **Not. III.** Tametsi attestaciones publicatæ

cognitæ sint, possunt tamen testes super eodem articulo inter easdem personas produci, si agatur de alio modo & ad aliû finem. ita *Innoc. hic. n. 4. gl. verb. Vrag. pars. Abbas. n. 15. Farin. de testib. q. 75. n. 102. & seqq.* Exemplum habes hinc. nam Petrus prius testem super hanc electionem & infirmitate sententiæ latæ pro Archidiacono produxerat, ad ostendendum suâ interesse, postea verò admissus est ad testes producendos, per quos probaret sibi jus competere ad decanatum.

4. **Not. IV.** Testes producti & non plenè recepti in iudicio summario, v.g. super incidente questione aut in possessorio iudicio fidem plenam non faciunt in iudicio ordinario, quare non oblatè publicatione iidem quoq; produci possunt super causâ principali, vel in petitorio iudicio. Ita *Joan. Andr. hic. in princ. Imola. n. 2. Felinus n. 19. Farinacius. n. 112.*

Limita & declara r. quòd nihilominus attestaciones præsumptionem aliquam faciant, & idè allegari possunt à parte pro quâ factæ sunt, uti ex hoc capitulo colligitur.

2. Si testes in plenario iudicio dicant contra ea, quæ in summario deposuerant, fides ipsis habenda non est, secundum *gl. receptam Abbacem. n. 16. Felinum. n. 20.*

3. Quòd partes cõmuni consensu approbare possint dicta testium, ita ut plenam fidem mereantur, sic uti ex hoc cap. colligitur, & docet *gl. recepta. verb. Veller. Hostiensis & Imola hic. n. 2.* quòd partes minus sufficientibus probationibus se submittere possunt.

5. **Not. V.** Testis, de cuius excommunicatione dubitatur, prius ad cautelam absolui debet, què iudiciale testimonium proferre permittatur, sed bene monet *gl. fin. hic* requiri aliquam causam necessitatis, cur excommunicati, præmissâ absolutione, in testes admittantur, quia v.g. alii tam idonei haberi non possunt, ut in casu huius capituli, siquidem capitulares magis esse censentur ea, quæ in capitulo gesta sunt.

CAPITVLVM XXXIX.

Tuis.

PARAPHRASIS.

Monachi & Conuersi in causis propriis monasterii

nasterij possunt quidem testes produci, sed eorum testimonium absque juramento non recipitur, nisi ipsis à parte aduersariâ remittatur.

S Y M M A R I V M.

1. *Juramentum testibus ex partium consensu expresso, in causis civilibus remitti potest.*
2. *Non autem juramentum Calumniae, nisi sit persona, de quâ suspicio non sit, quod falsum dicere praesumat.*
3. *Actori & Reo omnino remitti non potest expressa conuentione.*
4. *In causa matrimoniali, cum agitur de eius valore, partes juramentum testibus remittere non possunt.*
5. *Quin iudex in casu quo agitur de periculo animae, aut jure publico, etiam partibus contradicentibus, testes ad jurandum cogere potest ac debet.*
6. *De jure juramentum testium debet esse corporale, de consuetudine aliter fieri potest, & in personis fide dignis, sola subscriptio aut commonefactio fidei suae sufficit.*

Not. vn. Juramentum testibus ex partiû consensu expresso in causis civilibus remitti potest, ita docet *Hofstiensis. Abbas Felinus & alii. in c. Nuper. si. hoc tit. cum gl. verb. Contradicente*, nam hoc conforme est juri naturali, vt quis contentus sit in propriû prejudicium fidem haberi simplici alterius assertioni. *arg. l. ult. eod. de fideicommissis. necesse tamen est, vt utraq; pars litigantiû juramentum testibus remittat, cum vtriusq; interfit, id eoque locum habeat juris regula 19. in 6. quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, & ita docet Io. And. hic. n. 1. Abbas n. 4.*

Dixi autem etiâ expresso partiû consensu remitti posse juramentum testis de dicendâ veritate, in quo differt à juramento calumniæ (vt *Abbas hic tradit n. 6.*) aut dicendâ veritatis, quod pars litigans præstare debet. vti constat *ex c. 1. De juram. calumn. in 6.* nam talis pactio seu remissio juramenti calumniæ, id est, vt de calumniâ inferendâ iurari non debeat, videtur ansam præbere, calumniâdi, & jus publici iudiciû violâdi, id eod contra bonos mores, ac turpis talis remissio censetur.

argum. l. Illud. 5. ff. de pactis dotalibus, vbi dicitur irritum esse pactum, quo aliquis invitari possit ad delinquendum v. g. vt propter res iniuste amotas actio non competat, at verò remissio iuramenti non invitatur testem ad peccandû, cum simplex promissio apud bonos viros instar juramenti esse soleat, si tamē partes inter se conuenirent, vt neq; simplex promissio de veritate dicendâ exigi queat, tunc videtur tale pactum esse contra bonos mores, nisi fiat propter auctoritatem & excellentem fidem personæ, de quâ non possit esse vlla suspicio, quod falsum dicere praesumat. Alia verò ratio est de Actore & Reo, cum enim ij ob propriû interesse in iudicio litigent, facilius eorû animus corrumpi potest, id eoque ipsis juramentum expressâ conuentione remitti non potest, sed testis non habet incitamentum falsum dicendi in causa aliena seu ad ipsum non pertinente.

Corollarium: in causâ matrimoniali cum agitur de valore matrimonij, siue de eius impedimento dirimente, partes non possunt testibus remittere juramentum, sicuti *glossa hic communiter recepta notauit verb. Remittatur*, idque propterea quia hic vertitur periculum animæ, & irreuerentia Sacramenti; quâ simili ratione dicitur *in c. Super eo. 5. de eo, qui cognouit &c.* quod matrimonium separandum non sit eod solùm, quia vterque coniux confitetur inter ipsos affinitatem ante nuptias interuenisse. Quamobrem rectè docet hic *Felinus n. 4. Gail lib. 1. obseru. 101. n. 5.* quod in tali casu, quo de periculo animæ aut jure publico agitur, iudex etiam partibus contradicentibus testes ad jurandum cogere possit ac debeat.

Querunt hic *Abbas, Felinus & alii*, vtrum à teste exigendum sit iuramentum corporale, videlicet tactis sacris Evangelij. Responso est affirmatiua, quæ colligitur *ex c. Hortamur. penult. casu. 3. quest. 9.* Potest tamen per consuetudinem introduci vt aliter iuret, item vt in quibusdam fide dignis personis sola subscriptio aut commonefactio fidei suæ sufficiat, quâ de re *Gail. cit. disp. 101.*

num. 11.